

A man with a beard, wearing a brown jacket, a cap, and sunglasses, is fishing in a river. He is holding a fishing rod and a reel. The background shows a dense forest of evergreen trees under a cloudy sky. The water is dark and turbulent.

MIKKO PELTOLA & MIKA WICKSTRÖM

PELTSEN MATKASSA

JÄRVI-SUOMEN KIEHTOVAT OTTIPAIKAT

TAMMI

PELTSIN MATKASSA

KANSI, ULKOASU JA TAITTO: SATU KONTINEN/SATUKALA

© MIKKO PELTOLA, MIKA WICKSTRÖM JA KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI, 2016

ISBN: 978-951-31-8905-1

PAINETTU EU:SSA

MIKKO PELTOLA & MIKA WICKSTRÖM

PELTSIN MATKASSA

JÄRVI-SUOMEN KIEHTOVAT OTTIPAIKAT

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI, HELSINKI

SISÄLLYS

Alkusanat 7

I KYMPPIHAUEN PERÄSSÄ

TURUN EDUSTALLE 8

Turun saaristo 10 | Kalakantojen puolustaja 22 |
Saaristomeren lähikalahanke 27

II SIIKAONGELLA

KAUNISSAARESSA 28

Kaunissaari 30 | Kalastusoppaasta multimedia-
mieheksi 36

III KYMIJOEN TAIMENTA

NARRAAMASSA 42

Kymijoki 45 | Kalastusoppaan elämää
Kymijoella 50 | Kymijoen kalapaikat 54

IV KADONNEEN TOUTAIMEN

METSÄSTYS 58

Siuronkoski 60 | Kalataiteilija 68 | Vanhan-
kaupunginkosken suvanto 72 | Vanhankaupungin-
koski 73 | Vapaan kosken puolustaja 74

V TAIMENKALASSA

VIHAVUODENKOSKELLA 76

Vihavuodenkoski 78 | Vastuullisen kalastuksen
puolestapuhuja 88

Kiitokset 176

VI KUHAN PERÄSSÄ VILPPULAAN 92

Vilppulan vesistö 94 | Veden ja kalastuksen
parantava voima 100 | Iktyoterapia 103

VII KYRKOSKEN TAIMENTA

TENKARALLA 104

Kyykoski 106 | Kyykosken reitin jokitalkkari 114 |
Tenkaravapa 117

VIII KALKKISTENKOSKELLA

TAIMENTA NIRHAAMASSA 118

Kalkkistenkoski 121

IX LÄSÄKOSKEN KAUNOTTARET 126

Läsäkoski 129 | Opastava kartanonherra 140

X TAIMENKALASSA

KERMANKOSKILLA 144

Kermankoski 146 | Nykypolven kalamies 158

XI AHVENPILKILLÄ

ESPOON TAKANA 162

Espoon järvisetu 164 | Vaapuntekijä 172 |
Pilkkiäjien kaikuluotaimet 175

ALKUSANAT

Valitsin tähän kirjaan kalastuskohteita, jotka sijaitsevat kohtuullisen matkan päässä kotoani Helsingistä. Koska minusta on tullut yhä enemmän perhokalastaja, kohteet ovat painottuneet virtavesiin. Muutama järvi- ja merikohdekin toki löytyy – ja kyllä, virvelikin on edelleen mukana kulkenut.

Oma kiinnostukseni kaloja ja kalakantojen suojelua kohtaan on lisääntynyt vuosi vuodelta. Olen joutunut miettimään yhä enemmän harrastukseni eettisyyttä ja vastuullisuutta. Ajattelen pääasiassa niin, että kalastusta voi harrastaa kaloja kunnioittaen. Päästän kalat takaisin lain ja säädösten mukaisesti ja käytän pyynti- ja käsittelymenetelmiä, joista kalalle koituu mahdollisimman vähäistä haittaa, kuten vaikkapa väkäsettömiä koukkuja. Otan toki kalaa ruoaksikin, mutta vain sellaisia yksilöitä, joiden kanta kestää pyyntiä. Vapautan pienet ja isot yksilöt sekä sellaiset, joiden koen olevan tärkeämpiä vedessä kuin minun paistinpannullani.

Ruodin tässä kirjassa reissujeni ohessa nykykalastuksen erilaisia mahdollisuuksia ja selvitän ammattilaisten näkökantoja luontoa ja kalalajeja kohtaan. Tarinoiden kirjaamisessa minua on auttanut Mika Wickström, tuo innokas mökkikalamiest ja kirjailija.

Haluan kiittää kaikkia reissujeni oppaita ja asiantuntija-apuaan tarjonneita, jotka ovat vastailleet nurkumatta kaikensorttisiin kysymyksiini. Olen ottanut pääasiassa itse tämän kirjan valokuvat, mutta joitakin olen saanut myös kalakavereiltani. Kiitos niistäkin!

HELSINGISSÄ 22.3.2016, MIKKO PELTOLA

KYMPPIHAUEN
PERÄSSÄ TURUN
EDUSTALLE

I

TURUN SAARISTO

SIJAINTI: Turun edustalla Paraisilla.

ERITYISPIIRTEITÄ: Saaristo koostuu noin 20 000 saaresta, joihin Parainenkin lukeutuu. Paraisten edustalla on paljon mökkejä, mikä vaikuttaa ainakin kesäsesongin aikaan alueella liikkumiseen.

SESONKI: Haukea saa parhaiten maaliskuuhuhtikuussa ja syys-marraskuussa. Valistuneet kalastajat jättävät hauen kudun eli toukokuun kalastamatta.

RAJOITUKSET: Valtion kalastonhoitomaksu, kalastaa voi ympärivuotisesti.

HUOMIOI: Kalastaessa pitää kunnioittaa saariston kesäasukkaita eli liian lähelle mökkejä ei kuulu mennä.

uomaan käyväni levottomaksi aina keväisin.

Levottomuutta aiheuttaa tarve päästä kalastamaan kymppihaukea eli vähintään kymmenkiloisia otuksia. Ison kalan nappaaminen on monen mielestä kalastuksen kuninkuuslaji; isomusta napatessa punnitaan kalamiehen osaaminen.

Kympin kaipuu on voimakkaimmillaan keväisin maaliskuussa ja syksyisin syys–lokakuun taitteessa. Jäät säätelevät kalastusta; kausi alkaa jäiden lähdettyä ja loppuu kun ne tulevat. Kukaan ei tiedä ennalta täsmällisiä päivämääriä. Syksyn haukipäiviä säätelee myös valo. Mitä myöhemmäksi syksyä edetään sitä lyhyemmiksi päivät käyvät. Keväällä taas valoa riittää, ja silloin pitää olla vesillä aikaisin aamusta.

Kalastaminen ei meinaa loppua ollenkaan, koska koko valoisanaika täytyy käyttää hyödyksi.

Levottomuuteen on vain yksi lääke – lähteä sinne, mistä suurhaukea saa. Sen takia on pihistely lomapäiviä ja mukautettu perheen kalenteria.

”Kymppihaukiprojekti” on ollut päällä oikeastaan koko ikäni, mutta vasta viime vuosina olen alkanut todella saada isoimpiakin kaloja siiman päähän. Liekö kalastus tapahtunut aikaisemmin väärillä välineillä väärään aikaan, mutta nyt on joka tapauksessa kertynyt tarpeeksi tietoa ja on myös oikeat henkilöt, joiden kanssa lähteä reisuun. Loppu on sitten tuurista kiinni.

Aloitin vuoden ensimmäisen kymppiprojektini Turun liepeiltä, jonne suuntaan kalakaverini Aten kanssa. On maaliskuinen tiistaiaamu; kello ei ole viittäkään, kun pakkaan autoon kelluntarenkaan, perhovehkeet ja riittävästi vaatetta ja lähden ajelemaan kohti Turkuja. Saavun pilkkopimeässä paikallisen Hongkong-tavaratalon pihaan, jossa minulla on tapana tavata Atte, tuo karvainen kalastaja, joka kutsuu itseään ”polakiksi” puolalaisista juuristaan johtuen. Suoritamme itäeurooppalaistyyliset miestervehdykset ja suuntaamme autollani kohti haukipaikkoja.

Sokkeloiset saaristotiet sekoittavat päätäni sen verran paljon, että vaikka haluaisin kertoa edes vähän tarkemmin sijaintimme, en kykene siihen.

Auto parkkiin tienlaitaan heti, kun Atte antaa merkin, ja sitten tavaroita säätämään. Mukana on kelluntarengassetti, työkalut eli koukunirrottamiseen tarvittavat pihdit, hauen kidanavaaja, sivuleikkurit, mitta ja vaaka, vapa, perhorasia, ensi- aputarvikkeet ja tukeva punnituspussi, johon isot kalat laitetaan mittaamisen ajaksi.

Kelluntarenkaan pumpaamisen ja kalavehkeiden kasaamisen jälkeen lähdemme vesille. Ihanan raikas eli helvetin kylmä keväinen vesi hyväilee jalkojamme, kun aloitamme lähikaislikon penkomisen. Näin aikaisin keväällä tosin kalat saattavat olla missä vain, kunhan niille löytyy suojaa veden alta.

”

”Kympin hujakoilla!”,
Atte huutaa
kokemuksen syvällä
rintaäänellä, mutta
samassa kala irtoaa.

Ei tarvita monta heittoa, kun Aten vapa täräh-tää oikein kunnolla. ”Kympin hujakoilla!”, Atte huutaa kokemuksen syvällä rintaaäänellä, mutta samassa kala irtoaa. Kyllähän suurhauenkalastaja suurhauen tuntee. Muutama samalle kalalle heitetty paikkoheitto ei tuota parempaa tulosta, joten päätämme vaihtaa paikkaa.

Potkuttelemme muutaman sadan metrin päässä olevalle lahdelle ja alamme pommittaa perhoillamme sitä. Atte toisaalla ja minä toisaalla. Aika kuluu, mutta mitään ei tapahdu. Aurinko on noussut, ja se lämmittää mukavasti – ainakin mieltä – pilvettömältä taivaalta.

Hauenkalastus ja varsinkin suurten haukien vaatii kärsivällisyyttä. Ei ole lainkaan harvinaista, että päivän aikana tulee vain yksi kontakti kalaan, mutta se on yleensä sitten järeämpää sorttia. Tänään vaikuttaa olevan sellainen päivä, ja juuri kun näitä pohdiskelen, kala iskee kiinni perhooni aivan kelluntarensa vieressä. Hitto kun säikäytit, juttelen roikaleelle samalla kun kelaan sitä ylös. Siiman päässä näkyy olevan noin kolmekiloinen, pitkän talven laihduttama hauki. Päästän sen takaisin pulskistumaan.

Ei mene kauankaan, kun Atellakin tärppää, ja nyt se jää jo hänelläkin kunnolla kiinni. Vedestä nousee metrin pötkö, joka vetää Aten karvaisen naaman maireaan hymyyn.

Parin kalan saaminen purkaa heti kummas-ti paineita. Yleensä paineet ovat kovimmat sillä, jonka vesillä ollaan. Vieraalla on helpompaa: voi heitellä rennosti ja odotella elämänsä tärppiä.

Sitten tulee taas hiljaista, mikä on toki arvattavissakin. Aurinko paistaa jo korkeammalta, ja pieni tuulenvire rikkoo veden pintaa. Tuuli on sinänsä hyvä asia, koska täysin tyynellä säällä kalat eivät ole aktiivisimmillaan, mutta valoisa keski-päivä ei ole otollisinta aikaa.

Hiljaisina hetkinä kannattaa käydä tankkaamassa. Atte on luvannut hoitaa ruokapuolen, joten jotain tulista on luvassa. Kylläisenä kroppa pysyy paremmin lämpimänä, ja koko homma tuntuu muutenkin miellyttävämmältä.

Jatkamme kalastusta iltapäivällä. Tiedossa on parhaat ottipaikat, ja on niissä varmasti isojakin kaloja; ne pitää saada vain kiinnostumaan perhoistamme. Kalastin melkein koko aamun samalla pienellä tinselityypisellä perholla – samalla, jolla sain kalankin – ja jatkan sillä tahkoamista pienessä lahdenpoukamassa. Heitto heiton jälkeen ajattelen, että kohta nykäisee raivokkaasti, mutta kun ei.

Muistutan itseäni kärsivällisyyden merkityksestä ja siirryn kelluntarenkaineni aukeammalle. Näin keväällä, kun kaislat eivät ole kasvaneet vielä vedenpintaan, kalastus vaikuttaa hiukan tylsältä. Kaikki kalastus tapahtuu käytännössä b-sektorilla eli heitellään pois päin kaislikosta, jolloin heittojen ei tarvitse olla lähimainkaan niin tarkkoja kuin kaislikon reunaa peratessa.

Saavuttuani keskelle laveaa lahtea, vailla tarkempaa kiintopistettä, viskon vain ympäriinsä. Muutaman heiton jälkeen odotus vihdoinkin paljataan: kala tempaisee perhoani raivokkaasti. Se tuntuu selvästi kookkaammalta kuin edellinen, ja huudan merkiksi Atelle, joka kalastelee muutama kymmenen metrin päässä.

Väsyttän kalaa huolellisesti, kunnes saan kopattua sen käsiini. Metri ei mene rikki, mutta lähellä ollaan. Nopean mittauksen jälkeen arvioim-

”

Muistutan itseäni kärsivällisyyden merkityksestä ja siirryn kelluntarenkaineni aukeammalle.

me kalan niin sanotusti seiskaksi, ja päästän sen jatkamaan elämäänsä. Nyt on molemmilla sellaiset kalat saatuna, että reissun voi sanoa jo onnistuneen, vaikka se perhanan kymppi ei vielääkään ole rikkoutunut.

Vastuulliset kalastajat papittavat isoja kaloja enää ani harvoin. Yhä useammille kalastus on muutakin kuin ravinnonhankintaa. Se on hieno luontoharrastus, ja monet meistä haluavat turvata kalojen jatkuvuuden – myös haukien. Ennen puhuttiin vain kalojen alamitoista, mutta nyt on herätty ajattelemaan myös ylämittoja, koska isot kalat ovat vahvempia ja tuottavat elinkelpoisempia jälkeläisiä. Suuri petokala, eritoten hauki, syö paljon särkikalaa ja ehkäisee samalla vesistön rehevöitymistä. Se myös syö ensimmäiseksi huonokuntoiset yksilöt, joten se pitää kalakantaa terveempänäkin.

Kuhan tilanne on ollut Saaristomerellä haukea vaikeampi, koska sitä on pyydetty liian pienikokoisena. Alamittaa on nyt nostettu 37 sentistä 42:een, mutta tutkijoiden mielestä sitä pitäisi yhä nostaa, ja on myös alettu puhua kuhan ylämitan merkityksestä. Tutkijat joutuvat törmäyskurssille kaupallisten kalastajien kanssa, ja myös Maa- ja metsätalousministeriö tekee laihoja kompromisseja heidän välillään, jolloin kala jää aina kakokseksi suhteessa elinkeinonharjoittajiin. Usein

kuulee väitettävän, että merimetso on pahempi uhka kalakannoille kuin ihminen, mutta siihen harva asioista todella perillä oleva uskoo. Kalastajien pitäisi mennä itseensä: kalaa, joka ei ole vielä kertaakaan ehtinyt kutemaan, ei pitäisi kalastaa. Se olisi kalastajienkin etu, koska kanta vahvistuisi ja saaliiden koot suurenisivat.

Iltapäivä alkaa taittua jo pikku hiljaa illaksi. Päätämme lähteä kauhomaan autoa kohti. Tiedossa on parin tunnin ajomatka kotiin ja paukut alkavat olla vähissä, mutta aiomme kokeilla vielä ennen kotimatkaa paikan, jossa Atella kävi iso kala puraisemassa.

Kehaisen mennessämme Atelle, että kyllä kymppi on minullakin mennyt rikki. Viimeksi se rikkoutui samanlaisissa kevään kylmissä vesissä. Tuolloin vene laskettiin vesille Uudellamaalla Bromarvissa. Kipparina toimi kalastusopas Ville-Matti Blomqvist.

Alla oli moottorivene ja siiman päässä kumikala, jollainen tuntuu olevan kaikkien muidenkin hauenkalastajien käytössä. Lienevätkö kalat enää muuta kelpuuttavankaan? Pehmeovieheet ilmaantuivat hauenkalastukseen muutama vuosi sitten. Ne ovat suuria, noin 25–30-senttisiä lötköjä, jotka houkuttelevat erityisesti suurimpia kaloja. Kumikalabuumissa on havaittavissa myös käsi-työmeininkiä eli monet kalastajat tekevät ne itse.

Se vaatii taitoa, mutta sitähan tästä maasta löytyy. Kumikala on yksinkertaisimmillaan notkea kumiseoksesta valmistettu, etäisesti kalaa muistuttava viehe, joka matkii uidessaan kalaa. Kumikalaan viritetään eli rigataan koukut erikseen sen ulkopuolelle.

Bromarwin-reissulla päivä oli ehtinyt jo puoliväliin ja heittelin viehettäni pitkälle etuviistoon, jottei tarvitsisi kelata niin nopeasti. Kylmän veden aikaan kalastaessa täytyy kelata hitaasti, sillä kalat ovat kankeita eivätkä yleensä ehdi napata liian nopeasti uiviin vieheisiin.

Yhtäkkiä vavassa tuntui painava mutta rauhallinen nykäisy. Hihkaisin Ville-Matille, joka pysäytti heti veneestä vedon, ja aloin kelailla kalaa lähemmäksi. Tuntuma oli edelleen painava mutta yllättävän rauhallinen. Sain kalan melko helposti haaviin, ja veneessä alkoi välittömästi spekulointi kalan koosta. Se mitattiin ja punnittiin varmuuden vuoksi kahdella vaa'alla. Tulokseksi saatiin 10,3 kiloa ja 109 senttiä. Kymppi rikki, vihdoinkin!

Lähestyessämme aamuista kaislikonreunaa Atte huomauttaa, että veneestä kympin nappaaminen on erilaista kuin kelluntarenkaalla. Vene tukee eri tavalla kuin kiikkerä kelluntarengas. Tämän päivän reissun tarkoituksena on juurikin kelluntarenkaan kokeminen.

”

Kymppi rikki,
vihdoinkin!

”

En ehdi paljon tuuletella; kala vie ja meikäläinen vikisee.

la. Laitan kelluntarenkaalla kalastaessani isot kalat aina punnituspussiin. Se on kätevä väline: helppo kuljettaa mukana renkaassa ja ujuttaa kala siihen vesirajassa. Isommatkin kalat saavat olla rauhassa hämärässä vedessä koko pussituksen ajan, ja sen kanssa pystyy polskuttelemaan myös rantaan.

Aten mielestä on minun vuoroni kokeilla, josko isomus olisi yhä paikalla ja halukas iskemään perhooni. Pistän siiman päähän sen saman tinselin, jolla olen saanut päivän molemmat kalani.

Menen suurin piirtein siihen kohtaan, jossa Atella iski aamulla, ja toivon että isomus olisi siellä edelleen. Alan purkaa siimaa ulos kelasta perhoa viskellen. Heitän lopulta noin metrin tai pari aamuisen ottipaikan yli ja alan kelata hitaasti. Muutaman strippauksen jälkeen iskee – huh, miten kovaa!

En ehdi paljon tuuletella; kala vie ja meikäläinen vikisee. Se on todella aktiivinen ja rynnii ympäriinsä aivan villinä. Nytpähän tiedän, miltä tuntuu kalastaa kelluntarenkaassa suurhaukea.

Kun vihdoin saan riehakkaan otuksen luokseni, perhovapaa pitelevä käteni on aivan hapoil-

kameroineen rannassa. Nyt vihdoin pääsemme tutustumaan kalaan tarkemmin. Mitoiksi paljastuu 9,5 kiloa ja 107 senttiä. Upea kala, mutta kymppi-jahti jatkukoon...

Palaamme rantaan ja pakkaamme Aten kanssa kelluntarenkaat ja kaikki muut välineet auton peräkonttiin ja lähdemme ajelemaan kotia kohti. Oma saldoni kevään haukikauden avajaisissa on kolme kalaa – kolme-, seitsemän- ja reilu yhdeksänkiloinen – mikä tuntuu erittäin hyvältä.

Hämärä hiipii jo Paraisten ylle, kun lähdemme ajamaan, ja pitää pysähtyä Turun moottoritiellä huoltoasemalle hakemaan kolajuomaa. Sen verran lujaa alkaa painaa raikkaan ilman myrkytys päälle.

KOE TUHANSIEN KALAJÄRVIEN MAA!

Suomen laajat vesistöt tarjoavat ehtymättömän määrän kalastuskohteita.

Eränkäyntiin erikoistunut tv- ja radiotoimittaja Mikko ”Peltsi” Peltola johdattaa kalastajan eteläisen Suomen järvi-, joki- ja koskikohteiden äärelle.

Osa kirjan reissuista on vuorokauden kalareissuja, ja osalle kalapaikoista voi lähteä muutamaksi tunniksi arjen kiireitä pakoon.

Peltsin matkassa -kirjaan on valittu monipuolinen kattaus erilaisia kalapaikkoja Espoosta Pirkanmaalle ja Saimaalta Keski-Suomeen. Tarinallisten kalajuttujen lomassa käydään läpi tuoreimmat tuulet kalastuspolitiikan rintamalta. Kalapaikkojen puuhamiehet kertovat, miltä Suomi kalamiehen mielestä näyttää juuri nyt.

Mikko ”Peltsi” Peltola tunnetaan *Erätulilla-* ja *Peltsin Lappi* -ohjelmista. *Peltsin matkassa* on jatkoa *Peltsin kala-apajat* -teokselle (Tammi 2013). 🐟 Mika Wickström on kirjailija ja innokas mökkikalamiestä.

#kirja

WWW.KIRJA.FI

9 789513 189051

67.62

ISBN 978-951-31-8905-1

